

Nr 23.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 8 februari 1952 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 78, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1953 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift, samt att godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Till utskottets behandling ha hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 385 av herrar *Ohlon* och *Petrén* samt II: 512 av herrar *Ohlin* och *Kristensson* i Osby, vari hemställets, »att riksdagen för sin del måtte uttala att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av i propositionen nr 78 berörda fullmakt att uttaga prisutjämningsavgift å varor måtte visa stor återhållsamhet och icke pålägga sådana avgifter annat än i alldeles speciella lägen samt att nu utgående prisutjämningsavgifter å skogsprodukter bör upphöra den 31 mars 1952 och att i den mån det är erforderligt överenskommelser bör träffas som tryggar hemmamarknadens försörjning med tillräckliga kvantiteter av dessa varor till priser, som vid beaktande av samma hänsyn som hittills anses skäliga»; ävensom

2) motionen II: 511 av herrar *Håstad* och *Hjalmarson*, vari hemställets, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 78 måtte

a) uttala att systemet med prisutjämningsavgifter så fort sig göra låter, dock senast den 30 juni 1953, bör avvecklas,

b) uttala att det av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandet att uttaga sådana avgifter intill den under a) angivna tidpunkten för systemets avveckling må användas endast under förutsättning att syftet med avgifterna enbart är utjämnande, att avgift pålägges endast vid uppenbar differens mellan inhemsk och utländsk prisnivå, att överläggningar med berörda parter föregå beslut om införande av avgift samt att avgifter med retroaktiv verkan ej ifrågakomma,

c) uttala att Kungl. Maj:t vid behandling av frågor om dispens från avgift enligt SFS 800/1951 måtte förfara så, att retroaktiv verkan på vid ikraftträdandet redan ingångna försäljningsavtal undanröjes».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 511 och II: 512.

Vad angår motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen, hänvisar utskottet, såvitt densamma ej framgår av här nedan intagna yttranden av departementschefen, till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen Prisetjämningsavgifter m. m. å vissa skogsprodukter åren 1945—1951, s. 2—6.

Fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift, s. 6—13.

Användningen av influtna prisutjämningsavgifter m. m., s. 13—24.

Beträffande frågan om fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift har *departementschefen* anfört följande:

Sedan den 1 juli 1945 har Kungl. Maj:t haft riksdagens bemyndigande att för stabilisering av den inhemska prisnivån uttaga prisutjämningsavgift vid export av varor. Prisutjämningsavgiftens syfte har angivits vara att förhindra att höga utlandspriser på vissa varor skola utöva ett stegrande inflytande på de inhemska varupriserna. Det har vidare förutsatts, att man, när fråga om uttagande av prisutjämningsavgift uppkommer, bör söka nå överenskommelse därom med vederbörande exportörer. Härutöver har uttalats att, vid övervägande av spörsmål rörande prisutjämningsavgift, i varje särskilt fall jämväl andra synpunkter än de rent prispolitiska, bl. a. handelspolitiska synpunkter, böra vinna beaktande. Bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift gäller för närvarande endast till innevarande budgetårs utgång.

Hittills har prisutjämningsavgift uttagits endast på skogsindustriprodukter. Under den tid bemyndigandet gällt har det i regel visat sig möjligt att efter förhandlingar med berörda organisationer eller företag träffa avtal om utgående avgifter. I huvudsak som komplettering härtill ha avgifter uttagits genom formellt åläggande för de till avtalen icke anslutna exportörerna att erlägga prisutjämningsavgift.

Den under år 1950 inträdda stegringen av exportpriserna för skogsindustriprodukter har år 1951 följts av en markant ytterligare prisökning. I överensstämmelse med de i slutet av 1950 ingångna avtalen med branschorganisationerna ha sålunda under år 1951 konjunkturutjämningsavgifterna å massa och papper successivt höjts. Efter förhandlingar ha nya överenskommelser träffats med cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna rörande konjunkturutjämningsavgifter för år 1952. Uppgörelserna innebära bl. a., såsom framgår av de tidigare lämnade redogörelserna, att företagets slutliga andel i avgifterna reducerats i förhållande till de för 1951 gällande överenskommelserna. Betydelsefullt är även att den statliga beskattningen av företagets andel sker omedelbart. Härom har f. ö. särskild överenskommelse träffats med avseende å 4. kvartalet 1951. Vidare ha bestämmelserna om fondering av avgifterna för särskilda ändamål utfor-

mats så att samhällseliga intressen i ökad omfattning blivit tillgodosedda. Vad angår avgifternas storlek har man i överenskommelserna eftersträvat en smidigare anpassning till den faktiska prisutvecklingen; i nuvarande prisläge ligga avgifterna för massan något högre än under sista kvartalet 1951, medan avgifterna på papper hållits oförändrade eller något sänkts. Parallellt härmed har förordnats om uttagande av prisutjämningsavgift å motsvarande varuslag från företag som ej anslutit sig till avtalen. Vidare skall prisutjämningsavgift uttagas å pappersavfall samt å rundvirke och trävaror, varvid jämväl viss utvidgning av varuområdet ägt rum. Trävaruexportföreningen har — bortsett från att avtalet för år 1951 förlängts att gälla även för januari 1952 — avböjt att träffa avtal om konjunkturutjämningsavgifter för år 1952. I avvaktan på att marknadsläget för trävaror bättre skall kunna överblickas, har det ansetts motiverat att tills vidare bibehålla samma prisutjämningsavgifter som under år 1951.

Gemensamt för systemen med konjunkturutjämningsavgifter och prisutjämningsavgifter är, att de inflytande medlen — fränsett skatt — inbetalas till riksgäldskontoret, som icke äger disponera ifrågavarande medel i sin normala verksamhet. Medlen komma härigenom att steriliseras. Uttagandet av här ifrågavarande avgifter utgör sålunda, såsom närmare utvecklats i propositionen nr 220/1951, ett led i den allmänna ekonomiska politiken och får ses som ett uttryck för strävandena att begränsa de inflationistiska verkningarna av den högt uppdrivna vinstkonjunkturen inom skogsindustrien. Detta innebär samtidigt att motiveringen för avgifterna på vissa exportvaror vidgats därhän att allmänna konjunkturaspekter fått göra sig gällande vid sidan av de rent prispolitiska synpunkterna.

Under föregående år kunde de inhemska priserna på papper och pappersmassa ej hållas i sådan relation till exportpriserna som i och för sig varit önskvärt. Hemmamarknadspriserna tenderade nämligen att uppnå eller i vissa fall till och med att överstiga exportprisnivån. I de med branschorganisationerna för år 1952 träffade överenskommelserna ingår som ett betydelsefullt led att organisationerna förbundet sig att vid försäljning på hemmamarknaden tillämpa priser som enligt vissa grunder understiga exportpriserna; samtidigt har hemmamarknaden tillförsäkrats oförändrade leveranskvantiteter. Härigenom hoppas man tillgodose det syfte med avgifterna, som går ut på att exportpriserna böra förhindras att med full styrka slå igenom på den inhemska prisnivån.

Här må vidare framhållas, att den senaste utvecklingen kan aktualisera frågan om en mera vidsträckt tillämpning av prisutjämningsavgifter på exporten än som hittills varit fallet. Det har som bekant inträffat en avsevärd stegring av exportpriserna även utanför skogsindustriens område, men denna stegring är mycket oenhetlig såväl i fråga om olika produkter som med avseende å skilda marknader. I sistnämnda hänseende är att märka, att det svenska betalningsöverskott i förhållande till utlandet, som uppstått under 1951, väsentligen hänför sig till länder, ingående i den europeiska betalningsunionen, samt vissa sydamerikanska länder. Den inriktning av vår

export mot hithörande länder, som i förening med prisstegringen på skogsprodukter och andra produkter orsakat det stigande betalningsöverskottet, är ägnad att inge betänkligheter. Det är önskvärt att väsentligt kunna öka exporten till och därigenom möjliggöra stegrad import från vissa andra länder, där man f. n. av valutaskäl måste starkt begränsa sina inköp. Även om den enskilde exportörens vinst blir större vid försäljning till länder, anslutna till den europeiska betalningsunionen, och andra länder, beträffande vilka valutaöverskott nu föreligger, är den starka exportinriktningen på dessa marknader uppenbarligen ur landets synpunkt förenad med nackdelar. Det är därför angeläget att främja en ändrad inriktning av exporten. Skulle prisstegringen på skogsprodukter numera ha nått kulmen och till äventyrs efterföljas av en tillbakagång av priserna — härpå tyda åtskilliga tecken — kunna dessa omständigheter tänkas bidra till en önskvärd ändring i exportens inriktning. Överläggningar med industrien ha i olika former ägt rum för att undersöka de praktiska möjligheterna för en dylik ändring i exportens inriktning. Härutöver kunna emellertid åtgärder från det allmänna sidan bli erforderliga, och i det hänseendet är det icke uteslutet att prisutjämningsavgifter kunna ifrågakomma. Det ligger i sakens natur att tillämpning av prisutjämningsavgifter för detta ändamål bör ske med stor försiktighet och tillgripas först efter ett allsidigt bedömande av avgifternas verkan. Jag förutsätter även att förhandlingar med vederbörande exportindustrier skola föregå eventuella åtgärder av nu antydd art.

Giltighetstiden för de träffade överenskommelserna med svenska cellulosafabriker, trämasse- och pappersbruksföreningarna omfattar hela år 1952. Frågan om en förlängning av berörda avtal kan vid innevarande års utgång bli aktuell. Förutsättning för överenskommelse härom kan sägas vara, att fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift erhålles. Även av andra skäl kunna, i enlighet med vad i det föregående angivits, prisutjämningsavgifter befinnas påkallade.

Av det anförda framgår, att behov föreligger av fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift. Bemyndigandet torde därför böra förlängas, förslagsvis med ett år till och med den 30 juni 1953, och torde liksom hittills böra göras generellt.

I fråga om användningen av inlutna prisutjämningsavgifter har *departementschefen* anförut följande:

Som framgår av den lämnade redogörelsen återstå av de under åren 1945—49 inlutna prisutjämningsavgifter, vilka icke bokförts särskilt, endast 457 000 kronor. Härav ha 425 000 kronor reserverats för en sågverksskola. Återstående belopp torde alltså av Kungl. Maj:t få disponeras för att tillgodose skogliga eller sociala ändamål av mindre kostnadskrävande natur.

Nämnden för De mindre sågverkens konjunkturutjämningsfond har framlagt förslag om disposition av det belopp som kvarstår i fonden, sedan återbäring skett med 80 procent av inbetalda avgifter. Förslaget innebär i stort sett att resterande 20 procent användas för inrättande av företagsstiftelser

eller för därmed jämförligt syfte. Vidare föreslås att följande bidrag skola utgå till forskningsändamål, nämligen 150 000 kronor till Samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik, 300 000 kronor till Svenska träforskningsinstitutet och 500 000 kronor till fonden för skoglig forskning. Ifrågavarande bidrag äro avsedda att utgå av fondens räntemedel. Härefter kvarstående medel skola enligt nämndens förslag disponeras i första hand för utbetalning på grund av ansökningar om delägarskap, som anses böra godkännas ehuru de icke kunna tillgodoses inom ramen för de å fonden bokförda prisutjämningsavgifterna, och i andra hand för återbetalning till delägarna att användas till sociala ändamål. Den disposition nämnden sålunda föreslagit ansluter sig i princip tämligen nära till de fördelningsgrunder som under senare år tillämpats för de avtalsenligt fonderade konjunkturutjämningsavgifterna och tillgodoser på ett rimligt sätt intresset av att såväl den skogliga forskningen som de anställda inom sågverksindustrien på olika vägar komma i åtnjutande av de influtna medlen. Jag är därför beredd att tillstyrka att fondmedlen användas i enlighet med förslaget. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter i samband med medlens utanordnande, som må befinnas påkallade.

Detta ställningstagande till nämndens förslag innebär samtidigt att jag icke anser mig kunna biträda Södra Sveriges skogsindustriutrednings hemställan om medel av De mindre sågverkens konjunkturutjämningsfond för upptagande av rationaliseringsverksamhet inom sågverksindustrien. I och för sig synes, i enlighet med vad utredningen anfört, behov av rationaliseringsåtgärder föreligga, varför det måste betraktas som angeläget att lämpliga mått och steg vidtagas i sådan riktning. Önskemålen härutinnan torde emellertid böra ytterligare övervägas, och jag förutsätter att utredningen efter undersökning bl. a. av andra tänkbara finansieringsmöjligheter återkommer med förslag i ämnet.

Vissa huvudlinjer för dispositionen av de under 1951 inflytande avgifterna antyddes i proposition nr 167/1951 och lämnades av riksdagen utan erinran. Sålunda föreslogs att viss återbäring skulle kunna ske såvitt anginge avgifter å trävaror, massa samt papp och papper. Däremot ansågs återbetalning icke böra ifrågakomma beträffande avgifter å pappersved och pappersavfall. Det skulle nämligen möta svårigheter att utreda storleken av varje leverantörs andel i exporten, varjämte en eventuell återbäring i många fall kunde tänkas bli tämligen liten. Att medge återbäring till det mellanled, som ombesörjde exporten, syntes icke ligga i linje med den tanke på återbäring vid sysselsättnings- och avsättnings svårigheter för producenterna, som kommit till uttryck i avtalen med branschorganisationerna. Ifrågavarande avgifter borde därför disponeras för sådana skogliga ändamål, som riksdagen framdeles kunde komma att godkänna. — Då de före 1951 influtna prisutjämningsavgifterna numera äro praktiskt taget slutgiltigt disponerade, synes det rimligt att de under 1951 influtna avgifterna för pappersavfall och pappersved nu successivt tagas i anspråk för skogliga ändamål i vidsträckt mening, som icke i annan ordning kunna tillgodoses. Jag utgår härvid från att med-

len skola kunna användas för sådana åtgärder, som i olika avseenden — direkt eller indirekt — kunna förbättra skogsnäringarnas produktionsförutsättningar. Vad gäller utdelning av bidrag synas frågor av större räckvidd lämpligen böra underställas riksdagen, medan det i övrigt torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva förekommande bidragsärenden. De i det föregående redovisade framställningarna om bidrag av prisutjämningsmedel äro för närvarande föremål för remissbehandling eller vidare beredning, varför det ännu är för tidigt att ta definitiv ställning till de framställda yrkandena. Vad angår den från styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut inkomna framställningen om bidrag synes dock lämpligt att redan nu reservera det belopp, som erfordras för att skogsforskningsinstitutet skall kunna fortsätta sin verksamhet i ungefär hittillsvarande omfattning intill utgången av budgetåret 1952/53. I anledning härav torde ett belopp av högst 175 000 kronor avsättas för att enligt Kungl. Maj:ts prövning i mån av behov disponeras till ifrågavarande ändamål.

Vad angår användningen av de prisutjämningsavgifter, som inflyta under år 1952, torde det ej vara erforderligt eller ens lämpligt att redan nu i detalj binda medlens disposition för olika ändamål. Jag vill sålunda inskränka mig till att beröra vissa spörsmål av större räckvidd.

I likhet med vad tidigare skett synes den möjligheten böra hållas öppen att viss återbäring av avgiften skall kunna äga rum, såvitt gäller trävaror, papper och pappersmassa, i den mån samtidigt avtal träffats om konjunkturutjämningsavgift för motsvarande varuslag. Beträffande gruppen *trävaror* innebär detta att återbäring med 70 procent kan ifrågakomma av avgifter, som uppbäras vid export av trävaror under januari 1952, under det att återstående 30 procent böra reserveras för skogliga och sociala ändamål. Samma principer som gällt för 1951 böra sålunda tillämpas. För återstoden av år 1952 blir läget annorlunda och det kan ifrågasättas om någon återbetalning bör äga rum. Ett närmare ställningstagande till denna fråga torde emellertid icke böra ske för närvarande.

I fråga om prisutjämningsavgifter, som erläggas vid export av *pappersmassa* samt *papp och papper*, bör efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall eventuell återbäring kunna ske. Härvid bör beaktas att avtalen med massaindustrien inrymma bl. a. bestämmelser om erläggande av förskottsskatt samt leveransåtaganden beträffande den inhemska marknaden. Då de utanför avtalen stående exportörerna icke skola erhålla en gynnsammare ställning än företaget, som biträtt avtalen, måste prövningen av frågan om återbetalning av prisutjämningsavgift bli förhållandevis restriktiv.

I fråga om *rundvirket* har prisutjämningsavgiften i år utvidgats att avse förutom massaved även gruvstolpar, sågtimmer samt telegraf- och telefonstolpar. Frågan om disposition av avgifter å dessa produkter ävensom å *pappersavfall* torde böra underställas riksdagen, sedan avgifterna slutligt inbetalts, sålunda år 1953. Redan nu bör dock framhållas att på samma grunder som tidigare återopats beträffande 1951 års avgifter någon återbäring av avgifter å dessa varuslag ej bör äga rum.

Av innehållet i de i ämnet väckta *motionerna* må här återgivias följande.

I de likalydande *motionerna* I: 385 och II: 512 har erinrats om att Kungl. Maj:t sedan den 1 juli 1945 haft riksdagens bemyndigande att utlaga prisutjämningsavgift vid export av varor samt att det i detta sammanhang betonats, att handelspolitiska synpunkter måste tillmätas stor vikt i alla de fall, där uttagande av sådana avgifter övervägdes. Utvecklingen under innevarande år hade därför stärkt den skepsis, som motionärerna hyste mot användandet av sådana avgifter, när inte alldeles exceptionella förhållanden förelåge. I proposition nr 78 uttalade departementschefen, att »den senaste utvecklingen kan aktualisera frågan om en mera vidsträckt tillämpning av prisutjämningsavgifter på exporten än som hittills varit fallet». Departementschefen tillade, att det vore angeläget att främja en ändrad inriktning av exporten, varigenom den i mindre grad komme att ske till den europeiska betalningsunionens medlemsländer och i högre grad till hårdvalutaländer. För att främja detta ansåge han »det icke uteslutet, att prisutjämningsavgifter kunde ifrågakomma», även om de borde användas med stor försiktighet. Bakom dessa allmänna uttalanden syntes ligga tanken att påföra ett vidare fält av den svenska exporten — kanske hela exporten — särskilda exportavgifter vid försäljning till vissa länder. En politik av denna art skulle allvarligt skada svenska exportnäringar. Den önskvärda ökningen av exporten på hårdvalutaländer borde därför befrämjas med andra medel än dylika hinder för en naturlig svensk export till betalningsunionens område. En öppen diskriminering av denna art stode knappast i god överensstämmelse med Sveriges positiva inställning till en ekonomisk samverkan i Västeuropa. Att man i vissa andra europeiska länder under intrycket av en akut brist i betalningsbalansen vidtagit extraordinära importbegränsande åtgärder utgjorde inte tillräckligt skäl för svenska motåtgärder av exportavgifternas typ utan borde mötas med mera positiva ansträngningar till förmån för ett tillräckligt varuutbyte.

Vad konjunktur- och prisutjämningsavgifterna på skogsprodukter beträffade hade motionärerna i de i anledning av proposition nr 79 väckta *motionerna* I: 383 och II: 508 redan anfört skäl för deras avveckling vid instundande kvartalsskifte den 31 mars. Det syntes råda en fullständigt enig uppfattning bland de med marknadsförhållandena väl förtrogna näringsutövarna om att ett fortsatt uttagande av sådana avgifter skulle tjäna som ett motiv för fortsatta utländska försök på politisk eller kommersiell bas att ytterligare reducera de svenska exportpriserna på skogsprodukter. Att om möjligt undvika detta vore viktigt för vårt folkhushåll, då betalningsbalansen eljest skulle på ett allvarligt sätt försvagas. Risker av detta slag borde inte tagas genom dessa avgifters bibehållande.

De för hemmamarknaden gällande priserna på skogsprodukter, varom särskilda överenskommelser träffats mellan regeringen och de berörda näringsgrenarna, torde med all säkerhet kunna bibehållas genom överenskommelser utan att för detta ändamål några speciella avgifter erfordrades. Marknadslägets förändring gjorde att det säkerligen ej komme att möta

svårigheter att skapa trygghet för att hemmamarknaden tillförsäkrades tillfälliga kvantiteter av detta varuslag.

Motionärerna förordade en ytterligt restriktiv tillämpning av Kungl. Maj:ts fullmakt att uttaga prisutjämningsavgifter vid export av varor och såge helst att den ej alls komme till användning. När motionärerna inte ville direkt motsätta sig en sådan fullmakt, berodde det på att världsläget vore mycket labilt och kunde förete oväntade förändringar och skapa nu oförutsebara förhandlingssituationer, där det kunde tänkas vara önskvärt, att landets regering hade den handlingsfrihet, som ifrågavarande fullmakt medgäve.

Till stöd för det i motionen II:511 framförda yrkandet har anförts, att bevillningsutskottets betänkande nr 41 till 1945 års riksdag hade givit grundritningarna till systemet med bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om prisutjämningsavgift. I anledning av väckta motioner (I: 373 och I: 374) hade utskottet konstaterat, att det på grund av svårigheter att i förväg överblicka förhållandena — man hade befunnit sig i maj 1945 — icke vore lämpligt att genom alltför kategoriska direktiv begränsa bemyndigandet, samt att därför innebörden av detsamma icke borde närmare fixeras i form av författning. Utskottet hade i stället funnit sig böra ange sin ståndpunkt i vissa avseenden, nämligen följande: Avgifterna vore av tillfällig karaktär och avsedda som övergångsanordning. De skulle icke få uttagas med retroaktiv verkan med avseende å redan träffade handelskontrakt. Utskottet ansåge sig böra understryka vikten av att avgifter endast bragtes till stånd efter överenskommelse samt att tvång icke bleve tillgripet annat än där så befunes nödvändigt. I sistsagda hänseende hade propositionen nr 225 år 1945 innehållit klara uttalanden om regeringens identiska uppfattning med tillägg, att befogenhet på detta område icke skulle komma att utnyttjas annat än efter förhandlingar med berörda parter genom priskontrollnämnden. Utskottet, som givit vissa ytterligare direktiv hade slutligen uttalat, att systemet borde tillämpas endast där så befunes oundgängligen nödvändigt för vinnande av de avsedda syftemålen. Dessa hade i propositionen angivits på följande sätt: Avgifter skulle utgå endast där exportpriserna kunde befaras utöva ett stegrande inflytande på den inhemska prisnivån och uttagas endast med belopp, som vore nödvändiga för att undgå en sådan effekt. Avgifterna skulle enligt propositionen icke tillåtas öva något stegrande inflytande på exportpriserna.

I årets proposition hade i väsentlig mån avgifternas möjlighet att hanteras som handelspolitiskt vapen skjutits i förgrunden. Vad anginge bemyndigandets användning i praktiken under de gångna åren, syntes regeringen ända till på sista tiden ha sökt iakttaga den gränsdragning, som riksdagen föredragit att markera genom godkännande av utskottsbetänkanden i stället för att »fixera i författning». Emellertid hade vid utfärdandet av en Kungl. kungörelse nr 800/1951 ett betänkligt avsteg gjorts i det man — utan att tvingande eller ens rimliga skäl förelegat — underlåtit att överlägga med berörda parter och dessutom givit avgifter på förut fria varor retroaktivitet.

Ett slutgiltigt avståndstagande från tidigare egna propositioner och riksdagens uttalanden syntes regeringen ha bestämt sig för vid behandling av frågor om dispens från sistnämnda författning, då man som skäl för dispensvägran syntes ha velat fastslå den omständigheten, att exportkontrakten beträffande rundvirke vuxit utöver det normala. Bortsett från att orsaken härtill låge dels i överväganden inom de europeiska samarbetsorganen, dels i faktiskt skedda överavverkningar som följt av hög inhemsk prisnivå, förefölle det som om man här kommit långt bort från de principer, som av regeringen angivits och av riksdagen med precisering fastslagits för uttagande av prisutjämningsavgift vid export. Prisutjämningsavgifterna hade sålunda använts för högst olikartade uppgifter inom den ekonomiska politikens ram. I sin senaste form förefölle avgifterna vara ett slags exportavgifter. Om sådana avgifters verkan — åtminstone på något längre sikt — på våra möjligheter att nå bästa möjliga bytesrelationer med utlandet och om deras förenlighet med den verkliga innebörden i försöken att ordna den internationella handeln på ett förnuftigt sätt kunde endast råda en mening. De vore skadliga och handelspolitiskt diskutabla. På kort sikt vore de ägnade att framkalla motåtgärder av föga önskvärt slag och att försvåra försöken att bygga ut landets export.

Den skönjbara konjunkturutvecklingen borde göra det möjligt att under det närmaste året avveckla systemet med prisutjämningsavgifter.

Så länge systemet bestode syntes det också vara angeläget, att bemyndigandet ej handhades så, att avgiften i verkligheten komme att fungera som en utförselpåлага eller utförseltull. Att den ej bleve betraktad på så sätt av utlandet förefölle ävenledes vara av synnerlig vikt. Bäst vunnos dessa önskemål, om riksdagen i sitt beslut klarare än hittills bestämde prisutjämningsavgifternas innebörd och tillåtna användningsområde.

De frågor, som väckts i de ovannämnda motionerna till 1945 års riksdag, borde därför nu upptagas till allsidig behandling. Dels måste riksdagens kontroll över landets fiskaliska politik värnas, dels handelsorganisationernas och enskilda köpmäns berättigade tilltro till denna kontroll med därav följande trygghet mot överraskande eller retroaktiva förändringar i förutsättningarna för försäljningsavtal få hållbar grund.

Till utskottet ha i anledning av den föreliggande propositionen inkommit skrifter från *Stockholms läns, Södermanlands och Uppsala läns skogsägareföreningar u. p. a.* samt *Sydöstra Sveriges skogsägareföreningars förbund, förening u. p. a.* I framställningarna har viss kritik riktats emot uttagande av prisutjämningsavgift vid export av sparrar, bjälkar, sliprar, stolpar och pitprops.

Utskottet. I den föreliggande propositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1953 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift, dels ock

att godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Beträffande frågan om ett fortsatt uttagande av prisutjämningsavgifter å skogsindustriprodukter har departementschefen anfört bland annat följande. Den under år 1950 inträdda stegringen av exportpriserna för skogsindustriprodukter hade år 1951 följts av en markant ytterligare prisökning. I överensstämmelse med de i slutet av 1950 ingångna avtalen med branschorganisationerna hade sålunda under år 1951 konjunkturutjämningsavgifterna å massa och papper successivt höjts. Efter förhandlingar hade nya överenskommelser träffats med cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna rörande konjunkturutjämningsavgifter för år 1952. Organisationerna hade förbundit sig att vid försäljning på hemmamarknaden tillämpa priser som enligt vissa grunder understeg exportpriserna; samtidigt hade hemmamarknaden tillförsäkrats oförändrade leveranskvantiteter. Härigenom hoppades man tillgodose det syfte med avgifterna, som ginge ut på att exportpriserna borde förhindras att med full styrka slå igenom på den inhemska prisnivån. I anslutning till avtalen hade förordnats om uttagande av prisutjämningsavgift å motsvarande varuslag från företag som ej anslutit sig till avtalen. Vidare skulle prisutjämningsavgift uttagas å pappersavfall samt å rundvirke och trävaror, varvid jämväl viss utvidgning av varuområdet ägt rum. Trävaruexportföreningen hade — bortsett från att avtalet för år 1951 förlängts att gälla även för januari 1952 — avböjt att träffa avtal om konjunkturutjämningsavgifter för år 1952. I avvaktan på att marknadsläget för trävaror bättre skulle kunna överblickas hade det ansetts motiverat att tills vidare bibehålla samma prisutjämningsavgifter som under år 1951.

I de likalydande motionerna I: 385 och II: 512 har hemställts bland annat, att riksdagen måtte uttala sig för att nu utgående avgifter å skogsprodukter borde upphöra den 31 mars 1952. I motionen II: 511 har yrkats, att systemet med prisutjämningsavgifter måtte avvecklas så fort som möjligt, dock senast den 30 juni 1953.

Utskottet vill för sin del framhålla, att systemet med prisutjämnings- och konjunkturutjämningsavgifter är avsett att anpassas efter marknadsförhållandena. I de med branschorganisationerna ingångna avtalen har i fråga om avgifternas storlek också eftersträfvats en smidig anpassning till den faktiska prisutvecklingen. Med hänsyn härtill finner utskottet anledning ej föreligga att förorda ett uttalande från riksdagens sida av den i motionerna I: 385 och II: 512 angivna innebörden. Vad härefter angår det i motionen II: 511 framställda yrkandet om en avveckling av systemet anser utskottet icke möjligt att för närvarande göra några bestämda uttalanden om konjunkturutvecklingen. Emellertid ha priserna på vissa skogsprodukter gått tillbaka, och utskottet anser för den skull angeläget, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer förändringarna i prisnivån.

I detta sammanhang vill utskottet beröra ett i motionen II: 511 framfört yrkande, att Kungl. Maj:t vid behandlingen av frågan om dispens från prisutjämningsavgift enligt kungörelsen den 21 december 1951 (nr 800) angå-

ende ändring i den vid kungörelsen den 3 november 1950 (nr 586) om prisutjämningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper fogade förteckningen måtte förfara så, att retroaktiv verkan i avseende å vid ikraftträdandet redan ingångna avtal undanröjdes. Genom kungörelsen av år 1951, som i nu berörda hänseende utfärdats allenast såsom ett komplement till tidigare bestämmelser och som trätt i kraft den 1 januari 1952, har prisutjämningsavgift införts å vissa slag av trävaror, huvudsakligen rundvirke (bl. a. gruvstolpar, sågtimmer, telefon- och telegrafstolpar) ävensom bjälkar, sparrar och syllar, vilka tidigare icke varit belagda med avgift. Jämlikt 4 § i 1950 års kungörelse kan — där det med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat — handels- och industrikommissionen medgiva befrielse, helt eller delvis, från prisutjämningsavgift eller återbäring av sådan avgift. Handels- och industrikommissionen har i sitt meddelande nr 115 lämnat underrättelse om möjlighet till dispens i fråga om prisutjämningsavgift å tidigare ej avgiftsbelagda trävaror. Fler-talet av de i anledning därav till kommissionen inkomna ansökningarna ha, enligt vad utskottet inhämtat, redan behandlats, och kommissionen har i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda normer medgivit befrielse eller återbäring, helt eller delvis. Med hänvisning till det anförda anser utskottet motionen II: 511 besvarad i nu förevarande del.

Departementschefen har i propositionen vidare berört spørsmålet om en mera vidsträckt tillämpning av prisutjämningsavgifter på exporten än som hittills varit fallet och därvid anført, att det svenska betalningsöverskottet i förhållande till utlandet, som uppstått under 1951, väsentligen hänförde sig till länder, ingående i den europeiska betalningsunionen, samt vissa sydamerikanska länder. Den inriktning av vår export mot hithörande länder, som i förening med prisstegringen på skogsprodukter och andra produkter orsakat det stigande betalningsöverskottet, vore ägnad att inge betänkligheter. Det vore önskvärt att väsentligt kunna öka exporten till och därigenom möjliggöra stegrad import från vissa andra länder, där man f. n. av valuta-skäl måste starkt begränsa sina inköp. Överläggningar med industrien hade i olika former ägt rum för att undersöka de praktiska möjligheterna för en dylik ändring i exportens inriktning. Därutöver kunde emellertid åtgärder från det allmännas sida bli erforderliga, och i det hänseendet vore det icke uteslutet att prisutjämningsavgifter kunde ifrågakomma. Det låge i sakens natur att tillämpning av prisutjämningsavgifter för detta ändamål borde ske med stor försiktighet och tillgripas först efter ett allsidigt bedömande av avgifternas verkan. Departementschefen har förutsatt att förhandlingar med vederbörande exportindustrier skulle föregå eventuella åtgärder av nu antydd art.

Mot en dylik utvidgning av tillämpningsområdet ha i de föreliggande motionerna framförts åtskilliga erinringar. I motionerna I: 385 och II: 512 har uttalats, att en politik av den av departementschefen angivna arten enligt motionärernas mening måste väcka ännu större betänkligheter än de hittillsva-

rande konjunktur- och prisutjämningsavgifterna. Motionärerna ha i sistnämnda motioner hemställt, att riksdagen måtte göra ett uttalande av innebörd, att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av fullmakten att uttaga prisutjämningsavgift måtte visa stor återhållsamhet och icke pålägga sådan avgift annat än i alldeles speciella lägen.

I motionen II: 511 har uttalats, att förevarande avgifter i den nu berörda formen förefölle att vara ett slags exportavgifter. Enligt motionärernas mening vore de skadliga och handelspolitiskt diskutabla. Med hänvisning därtill ha motionärerna yrkat, att riksdagen måtte uttala att Kungl. Maj:t intill den 30 juni 1953, då systemet senast borde vara avvecklat, måtte använda bemyndigandet endast under förutsättning att syftet med avgifterna enbart vore utjämnande. Avgift borde påläggas endast vid uppenbar differens mellan inhemsk och utländsk prisnivå samt efter överläggningar med berörda parter. I motionen har vidare yrkats uttalande från riksdagens sida att avgifter med retroaktiv verkan ej finge ifrågakomma.

Några delade meningar torde icke råda om att exporten till vissa länder utanför den europeiska betalningsunionen bör främjas. Spörsmålet om utformningen av de åtgärder, som från statsmakternas sida kunna anses påkallade för att giva den svenska exporten en sådan önskvärd inriktning, är av invecklad natur, och utskottet anser i likhet med departementschefen icke uteslutet, att prisutjämningsavgifter för sådant ändamål kunna ifrågakomma. Det är emellertid enligt utskottets mening av vikt att i första hand söka nå frivilliga överenskommelser rörande inriktningen av exporten. I detta sammanhang vill utskottet starkt understryka vad departementschefen anfört därom att den ifrågasatta tillämpningen av prisutjämningsavgifter bör ske med stor försiktighet. En dylik tillämpning av avgifterna bör föregås av ingående prövning ävensom av förhandlingar med vederbörande organisationer. Utskottet vill också framhålla, att uttagandet av prisutjämningsavgifter och därmed sammanhängande åtgärder böra betraktas såsom speciella anordningar, betingade av exceptionella förhållanden.

Vad härefter angår frågan om dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter kan utskottet ansluta sig till vad departementschefen därutinnan anfört. I frågan om användningen av de prisutjämningsavgifter, som inflyta under år 1952, har departementschefen inskränkt sig till att beröra vissa allmänna spörsmål. Vid behandlingen inom utskottet av frågan om användningen av de under 1952 inflytande avgifterna beträffande rundvirke har framhållits, att medel därav borde ställas till förfogande för direkt skogsvårdande åtgärder. Utskottet finner detta önskemål berättigat och förutsätter, att Kungl. Maj:t ägnar frågan uppmärksamhet och därvid samråder med skogsägareföreningarna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 78,

1) lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1953 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

2) godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 385 av herrar Ohlön och Petrén samt II: 512 av herrar Ohlin och Kristensson i Osby, ävensom

2) motionen II: 511 av herrar Håstad och Hjalmarson

måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 27 mars 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Petrén, Velandér, Ramberg, Niklasson, Wehtje, Damström, Rune Johansson och Fritiof Karlsson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Jonsson i Skedsbygd, Persson i Svensköp*, Sundström*, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Sjölin, Kärrlander och Henriksson.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

1) av herrar Velandér, Wehtje och Hagberg i Malmö, vilka anført följande:

»I föreliggande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1953 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift, dels ock att godkänna vad

departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Alltsedan år 1945 har riksdagen för varje år bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift för varor, som utföras ur riket. Härvid har gällt bl. a., att avgifterna skulle vara av tillfällig karaktär samt att de finge uttagas allenast, när exportpriserna kunde befaras utöva ett stegrande inflytande på den inhemska prisnivån och då endast med belopp, som erfordrades för att undgå sådan effekt. Avgifterna finge vidare icke uttagas retroaktivt, avseende redan ingångna försäljningsavtal, och, såvitt möjligt, endast i anslutning till överenskommelser mellan staten och därav berörda exportörer.

Beträffande syftet med prisutjämningsavgifterna och förutsättningarna därför har på sina håll under senare tid en tendens till viss förskjutning i uppfattningen framträtt. I propositionen i ämnet till fjolårets riksdag uttalades sålunda, att syftet med systemet vore att åstadkomma en åtstramning av penningmarknaden, och i den nu föreliggande propositionen skjutes på visst sätt i förgrunden möjligheten av att avgifterna kunna bli ett handelspolitiskt vapen. Genom kungörelsen nr 800/1951 infördes även avgifter med retroaktiv verkan på en del förut fria varor, och detta skedde utan att åtgärden föregåtts av överläggningar med därav berörda exportörer. Dessa nya avgifter drabbade såsom känt rundvirkesexporten, där prisnivån var starkt fallande. Åtgärden medförde därför risk för stora förluster för exportörerna, samtidigt som betydande exporttillskott till landets handelsbalans äventyrades.

Prisutjämningsavgifterna ha disponerats för olikartade ändamål inom den ekonomiska politikens ram. I sin senaste form kunna avgifterna betraktas såsom ett slags exportavgifter. Sådana avgifter medföra ju bl. a. en ogynnsam inverkan på våra handelsförbindelser med utländska marknader och försvåra försöken att bygga ut exporten, ägnade som de äro att framkalla motåtgärder från importländernas sida. Exportnäringens bemödanden att nå bästa möjliga bytesrelationer med utlandet få emellertid icke försvåras. Och sedan prisutvecklingen åtminstone för vissa skogsprodukter numera gått tillbaka, är det synnerligen angeläget att med största uppmärksamhet följa förändringarna i exportprisnivån. Prisutjämningsavgifter böra icke få ifrågakomma annorledes än efter ingående prövning samt efter överenskommelser med därav berörda branschorganisationer och exportörer i varje särskilt fall. Systemet med prisutjämningsavgifter synes över huvud taget icke längre böra upprätthållas. En fullständig avveckling därav torde icke kunna medföra några som helst olägenheter.

Vad särskilt angår avgiftsbelagda trävaror av olika slag bör ett avskaffande av avgifterna genomföras utan dröjsmål.

På grund av vad sålunda anförts hemställles,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 78 måtte i anledning av motionen II: 511 av herrar Håstad och Hjalmarson uttala,

a) att systemet med prisutjämningsavgifter bör avvecklas snarast möjligt och senast den 30 juni 1953,

b) att det av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandet att förordna om uttagande av prisutjämningsavgifter må, intill dess systemets avveckling helt genomförts, användas allenast under förutsättning att överläggningar med därav berörda parter föregått beslutet därom samt att avgifter med retroaktiv verkan icke få ifrågakomma samt

c) att vid behandling av frågor om dispens från avgift enligt kungörelsen nr 800/1951 bör så förfaras, att avgift icke drabbar vid tiden för kungörelsens ikraftträdande redan ingångna försäljningsavtal.»

II) av herrar *Petrén, Kristensson* i Osby, *Persson* i Svensköp och *Sjölin*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I anslutning till det bemyndigande, som Kungl. Maj:t under en följd av år tidigare erhållit att uttaga prisutjämningsavgifter vid export av varor, har det betonats, att handelspolitiska synpunkter måste tillmätas stor vikt, då uttagande av sådana avgifter överväges. Såsom bl. a. framhålles i de likalydande motionerna I: 385 och II: 512 ha under innevarande år konjunktur- och prisutjämningsavgifterna på skogsprodukter åstadkommit oförmånliga återverkningar i handelspolitiskt avseende och på marknadsförhållandena.

I nu förevarande proposition har departementschefen uttalat, att 'den senaste utvecklingen kan aktualisera frågan om en mera vidsträckt tillämpning av prisutjämningsavgifter på exporten än som hittills varit fallet'. Departementschefen tillägger, att det är angeläget att främja en ändrad inriktning av exporten, varigenom den i mindre grad kommer att ske till den europeiska betalningsunionens medlemsländer och i högre grad till hårdvalutaländer. För att främja detta anser han det icke uteslutet, att prisutjämningsavgifter kunna ifrågakomma, även om de böra användas med stor försiktighet.

Bakom dessa uttalanden synes ligga tanken att påföra ett vidare fält av den svenska exporten särskilda exportavgifter vid försäljning till vissa länder. Mot en dylik utvidgning av prisutjämningsavgifternas tillämplighetsområde har i de föreliggande motionerna framförts åtskilliga erinringar. I motionerna I: 385 och II: 512 har uttalats, att en politik av den av departementschefen angivna arten måste väcka ännu större betänkligheter än de hittillsvarande konjunktur- och prisutjämningsavgifterna.

Utskottet delar den i de nyssnämnda motionerna uttalade uppfattningen och anser, att en sådan politik som den av departementschefen skisserade skulle allvarligt skada svenska exportnäringsar, som med stora uppoffringar upparbetat marknader i utlandet och som skulle riskera att bli utdrivna därifrån genom den extra pålaga som en exportavgift skulle innebära. Den önskvärda ökningen av exporten till hårdvalutaländer bör befrämjas med

andra medel än dylika hinder för en naturlig svensk export till betalningsunionens område. Av ovan angivna skäl vill utskottet därför bestämt varna för tanken på en politik av den art departementschefen i det ovan citerade uttalandet berört.

De prisutjämnings- och konjunkturutjämningsavgifter, som för närvarande utgå vid export av skogsprodukter, ha i utlandet uppfattats som exportavgifter och bidragit till en reaktion mot de svenska exportpriserna, bl. a. i form av officiella ingripanden däremot av extraordinärt slag. Den väsentliga sänkning, som dessa priser undergått vid sistlidna kvartalsskifte, motiverar enligt utskottets mening, att konjunkturutjämningsavgifterna samtidigt avvecklas. Den kvarstående delen av dessa avgifter kan eljest befaras bli ett argument för politiska eller andra åtgärder från köparländernas sida i syfte att ytterligare pressa de svenska exportpriserna på skogsprodukter. För avgifternas bibehållande kan möjligen anföras, att deras steriliseringseffekt måste beaktas. Med de för andra kvartalet gällande priserna blir emellertid steriliseringseffekten jämförelsevis obetydlig. De företag, varom här är fråga, besitta i flertalet fall en sådan likviditet, att det inte kan väntas att deras investeringar i nämnvärd grad skulle tillbakahållas av avgifternas bibehållande. Inte heller torde en ytterligare höjning av de speciella fonder vartill ifrågavarande avgifter delvis går, vara en tillräcklig motivering för deras bibehållande. Däremot är det ett vägande skäl för deras avskaffande, att de skulle öka riskerna för ett skärpt prisfall på ifrågavarande exportprodukter med allvarliga konsekvenser för den svenska betalningsbalansen och folkhushållet i dess helhet. Utskottet tillstyrker sålunda det i nyssnämnda motioner framförda yrkandet att riksdagen måtte uttala att nu utgående prisutjämnings- och konjunkturutjämningsavgifter på skogsprodukter böra upphöra från och med andra kvartalet 1952.

En politik som för hemmamarknaden bevarar ett tillfredsställande prisläge på skogsprodukter och en tillräcklig försörjning därmed, även under tider då exportpriserna ligga på en något högre nivå, torde vara möjlig att åstadkomma genom överenskommelser av liknande art som de, vilka träffats mellan regeringen och de berörda näringsgrenarna, utan att för detta ändamål några speciella avgifter erfordras.

Även om utskottet således icke motsätter sig att Kungl. Maj:t erhåller fortsatt fullmakt att uttaga prisutjämningsavgifter vid export av varor, så vill utskottet dock förorda en ytterligt restriktiv tillämpning av fullmakten.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 78 och de likalydande motionerna I: 385 av herrar Ohlon och Petré samt II: 512 av herrar Ohlin och Kristensson i Osby

1) lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1953 att meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgifter,

2) godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter samt

3) uttala *dels* att Kungl. Maj:t måtte visa stor återhållsamhet vid fullmaktens tillämpning och icke pålägga sådana avgifter annat än i alldeles speciella lägen, *dels* att nu utgående pris- och konjunkturutmättningsavgifter å skogsprodukter måtte upphöra från och med den 1 april 1952 och *dels* att i den mån det är erforderligt överenskommelser träffas, som trygga hemmamarknadens försörjning med tillräckliga kvantiteter av här berörda varor till priser, som vid beaktande av samma hänsyn som hittills ansetts skäliga;

B) att motionen II: 511 av herrar Håstad och Hjalmarson måtte, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

III) av herrar Niklasson, Fritiof Karlsson och Jonsson i Skedsbygd, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I den — — — (= utskottet s. 9 rad 4 nedifrån—s. 10 rad 16 nedifrån) — — — juni 1953.

Utskottet vill för sin del framhålla, att systemet med prisutmättnings- och konjunkturutmättningsavgifter är avsett att anpassas efter marknadsförhållandena. I de med branschorganisationerna för massa, papper och papp ingångna avtalen om konjunkturutmättningsavgifter har i fråga om dessas storlek erhållits en smidig anpassning till den faktiska prisutvecklingen. De ha också minskats på grund av redan inträffat prisfall. De prisutmättningsavgifter, som sedan år 1951 varit gällande för sågade trävaror och massaved och fr. o. m. årets ingång fastställts att avse jämväl bjälkar, sparrar, props och annat rundvirke, äro emellertid fasta, utgörande 14 kr. per kubikmeter fast mått. För sågade trävaror kännetecknas exportmarknaden av stor begränsning och kraftigt köpmotstånd med vikande priser som följd; för rundvirke visa priserna starkt fallande tendens. I det sålunda uppkomna läget synas prisutmättningsavgifterna för sågat virke och rundvirke icke fylla sin avsedda uppgift utan verka försvårande på exporten av nämnda varor och rent av medföra rena förluster för exportörerna i en hastigt förändrad marknad. Avgifterna kunna befaras utöva ett hämmande inflytande på denna del av vår export med till följd därav minskade exportinkomster. Med hänsyn härtill borde icke längre skäl föreligga för prisutmättningsavgifternas bibehållande i fråga om sågade trävaror och rundvirke.

Utskottet hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida icke avgifterna på berörda varugrupper snarast möjligt kunna helt avskaffas och i vad mån därvid återbäring av redan erlagda avgifter bör ske.

I detta — — — (= utskottet s. 10 rad 3 nedifrån—s. 12 rad 14 nedifrån) — — — exceptionella förhållanden.

Beträffande dispositionen av influtna och inflytande prisutmättningsavgifter för sågat virke resp. rundvirke vill utskottet betona rättmätigheten av

att medlen återföras till sågverks- resp. skogsnärings- och konjunkturutjämnande syfte. Avgifterna för rundvirke synas böra återgå för sådana åtgärder inom skogsbruket, som äro av särskild betydelse ur avsättnings- och sysselsättningssynpunkt samt för skogsvården i allmänhet. Utan tvivel skulle en intensifierad skogsvård för framtiden kunna tillföra vårt land betydande ökning i skogsavkastningen, vilket skulle möjliggöra, att exportinkomsterna från denna näringsgren icke bara kunna bibehållas utan avsevärt utökas. Enligt utskottets mening borde särskilda skäl föreligga att beträffande sådana avgifter, erlagda av skogsägareföreningar, medgiva återbäring på vissa villkor, då dessa föreningar icke kunna betraktas som mellanhänder i vanlig mening utan äro skogsägarnas egna organ, genom vilka återbäringen sålunda sker till producenterna själva. Utskottet förutsätter, att vid kommande förslag om disposition av nämnda medel Kungl. Maj:t ägnar frågan uppmärksamhet och därvid bereder Sveriges skogsägareföreningars riksförbund tillfälle till yttrande i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 78,

1) lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1953 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift *samt* uttala, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande att snarast möjligt upphäva prisutjämningsavgifterna å bjälkar, sparrar, props och annat rundvirke samt sågade trävaror; ävensom

2) godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter *samt* föreslå Kungl. Maj:t att, med beaktande av vad utskottet ovan anført, taga under övervägande i vad mån återbäring bör ske av redan erlagda prisutjämningsavgifter å bjälkar, sparrar, props och annat rundvirke samt sågade trävaror;

B) att följande — — — (= utskottet s. 13 rad 7—rad 14 uppifrån) — — — utan åtgärd.»